

**OLINADIGAN PROTEZLAR ASOSINI ISHLAB CHIQARISH UCHUN
TURLI XIL MATERIALLARNING OG'IZ BO'SHLIG'I TO'QIMALARIGA
VA PROTEZ TO'SHAGIGA TA'SIRINI QIYOSIY TAHLIL QILISH**

Zakirova X.X., Akbarov A.N., Ibragimov A.X.

Kalit so'zlar: polioksimetilen, poliamid, metil metakrilat, bronxial astma

Dolzarbliyi: Ma'lumki, og'iz bo'shlig'i to'qimalari va organlari to'qima tuzilmalarini saqlaydigan va ularning funktsiyasini qo'llab-quvvatlaydigan muvozanatli biokimyoviy jarayonlar bilan dinamik muvozanatda. Shu munosabat bilan, hozirgi vaqtda og'iz bo'shlig'i to'qimalari bilan o'zaro ta'sir qiluvchi olinadigan ortopedik tuzilmalarni ishlab chiqarish uchun ishlatiladigan materiallarga katta e'tibor qaratilmoqda, chunki nojo'ya hodisalar va asoratlarning og'irligi asosan nafaqat protez turiga, balki ishlatiladigan materialga ham bog'liq. Ortopedik stomatologiyada eng keng tarqalgan qurilish materiallari akril plastmassa, polioksimetilen va poliamidga asoslangan termoplastikdir. Ularning har biri ijobiy va salbiy xususiyatlarga ega, ularni o'rganish ortopedik davolashda muhim ahamiyatga ega.

Maqsad: Turli xil materiallardan tayyorlangan protezlardan foydalanadigan bronxial astma bilan og'rigan bemorlarda gigienik ko'rsatkichni qiyosiy tahlil qilish.

Materiallar va usullar: Tadqiqotlar 40 yoshdan 70 yoshgacha bo'lgan 90 nafar ikkilamchi adentiya bemorlarida o'tkazildi, ulardan 36 nafari erkaklar, 54 nafari THSI poliklinika ortopedik stomatologiya bo'limida davolangan. Orqa miya patologiyasining mavjudligi yoki yo'qligiga va og'iz bo'shlig'ida olinadigan ortopedik tuzilishga qarab, bemorlar 3 guruhga bo'lingan:

I guruh: bronxial astma bilan og'rigan 30 bemor, asosiy terapiya va "Dental D"

- "Quattro Ti" ishlab chiqaruvchisi, Italiya - polioksimetilen (poliformaldegid) asosidagi material-termoplastik, is01667-99 bo'yicha 3-toifa.;

II guruh: bronxial astma bilan og'rigan, protezlardan foydalanadigan va asosiy terapiya bilan shug'ullanadigan 30 bemor. Ulardan: -15 bemor "Stomakril" - ishlab chiqaruvchi "AO STOMADENT", Rossiya - (metil metakrilat) - Iso 1667-99 bo'yicha 1-toifa, 1-sinf issiq davolash plastmassasi -15 bemor "Valplast" bilan-ishlab chiqaruvchi kompaniya "Valplast", AQSh - neylon asosidagi material (poliamid) - termoplastik, Iso bo'yicha 3-toifa (1667-99) Ushbu guruhdagi barcha bemorlarga maxsus qo'llab-quvvatlovchi chora-tadbirlar kompleksi buyurildi.

III guruh: nazorat-bronxial astma bo'limgan, protezlardan foydalanadigan bemorlar:

-10 bemor "Stomakril" - ishlab chiqaruvchi "AO STOMADENT", Rossiya - (metil metakrilat) - Iso 1667-99 bo'yicha 1-toifa, 1-sinf issiq davolash plastmassasi -10 bemor "Valplast" bilan-ishlab chiqaruvchi kompaniya "Valplast", AQSh - neylon

asosidagi material (poliamid) - termoplastik, Iso bo'yicha 3-toifa (1667-99) -10 bemor "Dental D " bilan - Quattro Ti ishlab chiqaruvchisi, Italiya - polioksimetilen (poliformaldegid) asosidagi material-termoplastik, IS01667-99 bo'yicha 3-toifa.

Gigiena testi soddallashtirilgan OHI-s og'iz gigienasi indeksi yordamida o'tkazildi (Green J. C., Vermillion J. R., 1964). Buning uchun 16, 26, 11 va 31 tishlarning vestibulyar sirtlari, 36 va 46 tishlarning til sirtlari o'rganildi. Blyashka va tish toshining ko'rsatkichi prob yordamida vizual ravishda amalga oshirildi, uni astasekin tishlarning asosiy yuzalari bo'ylab chiqib ketish chetidan yoki okklyuzion yuzadan tish bo'yinigacha siljитди, shu bilan birga prob ustida to'plangan toj darajasini qayd etdi. tish konlari. OHI - s blyashka indeksi va tosh indeksining yig'indisi sifatida hisoblangan.

Tadqiqot natijalari: Taqqoslash guruuhlarida va nazorat kichik guruuhlarida og'iz bo'shlig'i gigienasining holati, ko'rsatkichlarni soddallashtirilgan Grin-Vermilion indeksi (OHI-s) usuli bilan hisoblab chiqqandan so'ng, jadvalda keltirilgan qiymatlarga ega bo'ldi. Jadval. O'rganilgan guruuhlarda, dinamikada olingan Green-Vermillion indeks qiymatlari (OHI-s), ballar.

Protezlashdan oldin, barcha tadqiqot guruuhlarida og'iz gigienasi holatining o'rtacha qiymati, soddallashtirilgan yashil-Vermilion usuli bo'yicha gigiena indeksini hisoblashda qoniqarsiz deb topildi (OHI-s bo'yicha 1,7-2,5 ball). Anamnezni yig'ishda bemorlarning aksariyati (68,23%) og'iz bo'shlig'ining shaxsiy gigienasini saqlash choralarini e'tiborsiz qoldirishi aniqlandi. Shunday qilib, bemorlarning 35,6 foiziga ko'ra, ular kuniga bir marta tishlarini yuvadilar, 22,4 foizi haftasiga 2-3 marta tishlarini yuvadilar va 10, 23 foizi tish va og'iz bo'shlig'ini umuman tozalamaydilar.

Protezdan 2 hafta o'tgach, indeks qiymatlari gigiena deyarli barcha tadqiqot guruuhlarida ko'tarildi. Akril protezli kichik guruuhning II guruhidagi bemorlarda gigiena indeksining o'rtacha ko'rsatkichlari 2,1 ballni, neylon protezli kichik guruuhda 1,8 ballni tashkil etdi. Xuddi shu materiallardan protezli kichik guruhlardagi nazorat guruuhida quyidagi ig qiymatlari(OHI-s) olingan: akril protezli bemorlarda - 2,3 ball, neylon protezli bemorlarda – 2,0 ball. Yuqorida aytib o'tilgan barcha kichik guruuhlarda ig(OHI-s) qiymatlari individual og'iz gigienasining

Gingivitning og'irligini baholash uchun biz papiller-marginal-alveolyar indeksdan (PMA) foydalandik. Termoplastik materiallardan olinadigan protezlardan foydalangan holda i va II guruh bemorlarida protezlashdan oldin olingan ko'rsatkichlar Kvadrotti protezlari bo'lgan bemorlarda 24,2% va neylondon 27,4% ni tashkil etdi. Ikkinci II guruuhda protez bilan og'rigan bemorlarning kichik guruhi, ularning asosi polimetil metakrilatdan qilingan protezlashdan oldin PMA indeksi 24,8% ni tashkil etdi. Fon tekshiruvida nazorat kichik guruhlari bemorlarida olingan ma'lumotlarning qiymatlari deyarli farq qilmadi va o'rtacha 24,2% ni tashkil etdi. Olingan natijalar

Protezdan 2 hafta o'tgach, deyarli barcha tadqiqot guruhlarida pma indeks qiymatlari ko'tarildi. Akril protezli kichik guruhning II guruhidagi bemorlarda pma indeksining o'rtacha ko'rsatkichlari 43,3%, neylon protezli kichik guruhda 37% ni tashkil etdi. Xuddi shu materiallardan protezli kichik guruhlardagi nazorat guruhida papiller-marginal-alveolyar indeksning (PMA) quyidagi qiymatlari olingan: akril protezli bemorlarda - 35,3%, neylon protezli bemorlarda – 34,1%. Yuqorida aytib o'tilgan barcha kichik guruhlardagi indeks qiymatlari (pma) ma'lumotlari o'rtacha gingivitga mos keladi.

Olib tashlanadigan qisman protezlar bilan protezlashdan 3 oy o'tgach o'tkazilgan tadqiqotda biz tekshirilayotgan indeksning (PMA) o'rtacha qiymatining pasayishini kuzatdik, bu nazoratning kichik guruhlarida gingivitning engil namoyon bo'lishiga to'g'ri keldi - "Kvadrotti" materialidan tayyorlangan protezli bemorlarda 5,9%, neylon protezli bemorlarda 10,7% va 8,6%. akrilat. Nazorat guruhidagi bemorlarning 10,34 foizida gingivit belgilari yo'q edi.

Tadqiqotning ushbu davridagi taqqoslash guruhlarida quyidagi natijalar olingan - metil metakrilat – 31,4% asosida tayyorlangan protezli kichik guruhdagi bemorlarning II guruhida bu qiymatlar o'rtacha gingivit mavjudligini ko'rsatdi. Neylon protezli bemorlarda indeksning foiz ko'rsatkichi (PMA) ma'lum vaqt davomida 22,3% ni tashkil etdi. Termoplastik "Kvadrotti" dan tayyorlangan protezli bemorlarning kichik guruhida indeks ko'rsatkichi (PMA) nazoratning kichik guruhlarida olingan o'rtacha qiymatga yaqinlashdi (8,4%) va 9,2% ni tashkil etdi.

Xulosa

Bemorlarning asosiy guruhida olingan ma'lumotlarni tahlil qilish natijasida, akril olinadigan protezlardan foydalanadigan kichik guruhda OHI-S va PMA indekslari ko'rsatkichlaridagi o'zgarishlarning salbiy dinamikasi kuzatiladi, ya'ni.tadqiqot oxiriga kelib, individual gigiena sifati biroz yomonlashdi va gingivit rivojlanishining og'irligi va og'iz shilliq qavatidagi tegishli o'zgarishlar ortdi. Og'iz bo'shlig'i gigienasi indeksining ko'rsatkichlarini taqqoslashda, bemorlarning turli vaqt oralig'ida gigienik holatning gingivitning namoyon bo'lishi bilan bog'liq o'zgarishlar bilan to'g'ridan-to'g'ri bog'liqligi qayd etildi: og'iz gigienasi darajasi qanchalik yuqori bo'lsa, protez to'shagini shilliq qavatidagi yallig'lanish o'zgarishi darajasi shunchalik oson bo'ladi va aksincha.

Adabiyotlar ro'yxati:

- Акбаров А.Н., Закирова Х.Х., Ибрагимов А.Х. Проявления бронхиальной астмы в полости рта.// Современные инновации.-2020.-№3.-С.37
- Брель А.Л. Полимерные материалы в клинической стоматологии / А.Л. Брель, С.В. Дмитриенко, О.О. Котляревская // Волгоград, 2016. - 223 с.

3. A.N. Akbarov, Kh.X. Zakirova, F.H. Irsalieva. Influence of inhalation corticosteroids on the state of the oral cavity in patients with bronchial asthma. American Journal of Research .USA,Michigan. 7-8, July-August 2020 -p.78-82.
4. Sharma R., Handa S., De D., Radotra B.D., Rattan V. // Indian J. Dermatol. Venereol. Leprol. – 2015. – Vol.81, N5. – P.478–484.
5. Mizuno, Y. Predictors of Tooth Loss in Patients Wearing a Partial Removable Dental Prosthesis / Y. Mizuno, R. Bryant, T. Gonda // Int. J. Prosthodont. - 2016. - Vol. 29, № 4. - P. 399-402